

קוֹנְטֵרַס

שְׁלוֹם בַּמִּשְׁפָּחָה

בו יבאר מעלת השלום במשפחה, ואיך שכל הברכות והשמחות במשפחה באות רק על-ידי שלום, ולהפוך — כל המחלות, הנזקין והצרות באות למשפחה, כשהם מחזיקים במריבות, ועל-פן אשרי מי שמחפש את השלום תמיד.

★

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנֵנוּ וְרַבְּנֵנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֵסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנֵנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָגִיס לִי
רַבִּי נַתָּן מִבְּרֵסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֵסְלָב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: כָּל הַמַּחֲלֶקֶת בֵּין
הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה מִתְחִילָה תָּמִיד
מִהַמְשַׁפָּחָה, שֶׁהֵם מִתְעַרְבִים בְּחַיֵּי
הַנְּשׂוּאִין, וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל
מְאֹד מְאֹד, שְׁלֹא תִתְעַרֵב הַמְשַׁפָּחָה
בְּחַיֵּי הַנְּשׂוּאִין, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה
שְׁלוֹם-בֵּית אִמְתִּי וְנִפְלָא, וְכֵן צָרִיכִין
לְשַׁמֵּר שְׁלֹא יִהְיוּ מְרִיבוֹת בְּמְשַׁפָּחָה
בֵּין הָאָחִים וְהָאֲחִיוֹת וּבֵין הַגֵּיסִים
וְהַגֵּיסוֹת.

(אמרי מוהר"ש, חלק ב', סימן תרח)

קוֹנְטֵרַס

שְׁלוֹם בַּמְשִׁפָּחָה

.א.

צָרִיךְ שְׁתַּדְעוּ, אֶהוּבֵי, אֲחֵי וְרַעֵי הַיְקָרִים! אֲשֶׁר אֵין לָכֶם עוֹד בְּרָכָה כְּמוֹ מִדַּת הַשְּׁלוֹם, עַד שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בַּמְדָּבָר רַבָּה, פְּרָשָׁה י"ב, סִימָן א'): לֹא בָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, אֶלָּא עַל מְנַת שְׂיֵהִיָּה שְׁלוֹם בֵּין הַבְּרִיּוֹת, כִּי כְּשֵׁיִשׁ שְׁלוֹם, אֲזִי יֵשׁ בְּרָכָה, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (עֲקָצִים פָּרָק ג'): לֹא מָצָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלֵי הַמַּחְזִיק אֶת הַבְּרָכָה, אֶלָּא הַשְּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר — הוִי"ה עוֹלָם לְעַמּוֹ יִתְּן, הוִי"ה יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם, כִּי הַשְּׁלוֹם הוּא הַבְּרָכָה הַמְצִינָת בְּיוֹתֵר, וּבְכַרְטִיּוֹת כְּשֵׁיִשׁ שְׁלוֹם בַּמְשִׁפָּחָה, אֲזוֹ רְפוּאָה גְּדוּלָּה לְכֹל הַמְשִׁפָּחָה, וְכֹל אֶחָד מִתּוֹעֵד עִם קְרוֹבֵי

הַמְשָׁפָּחָה, וּבְיַחַד שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים, וְעוֹשִׂים רַק שְׂמֵחוֹת, וְלִהְיוֹת, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, כְּשֵׁי שֶׁמְחַלְקֵת, אֲזִי הַכֹּל הָרוֹם, אֶחָד שׁוֹנֵא אֶת הַשְּׂנִי, וְאֶחָד מְחַפֵּשׂ מוֹמִין וְחֶסְרוֹנוֹת בְּזַלְתּוֹ, וְזֶה הוֹרֵס אֶת כָּל הַבַּיִת, עַד שֶׁמְהָרִיב יוֹצְאוֹת כָּל מִינֵי בְּעִיּוֹת בַּמְשָׁפָּחָה, וְהֵן הוֹרְסוֹת אוֹתָהּ לְגַמְרֵי, וּמִי סוֹבֵל? רַק הָאֵב וְהָאֵם, שְׂכּוֹאֵב וּמִתְפּוֹצֵץ לָהֶם הַלֵּב לְגַמְרֵי, וּמְצַטְעָרִים בְּצַעַר קָשָׁה עַד מְאֹד, עַל מָה וְלָמָּה הָיָה לָהֶם כְּדָאֵי לְבָנוֹת מְשָׁפָּחָה כָּל-כָּף גְּדוּלָּה, בְּלִי עַיִן הָרַע, כְּדֵי שֶׁתְּהִיָּה מְחַלְקֵת בֵּינֵיהֶם?! עַל-כֵּן אַחֵי וְרַעֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבָעוּלָם לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכָף זְכוּת, וְלִשְׁמֹר אֶת הַשְּׁלוֹם בַּמְשָׁפָּחָה, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ד', סִימָן כ"ו): קָשָׁה הִיא הַמְחַלְקֵת כְּדוֹר הַמַּבּוּל, וְכִמוֹ שֶׁכְּדוֹר הַמַּבּוּל כָּלֵם נֶאֱבָדוּ וְנִמְחָו מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ-כֵן, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, כְּשֵׁי רִיב וּמְחַלְקֵת, קִנְיָה וְשִׁנְיָה בַּמְשָׁפָּחָה, כָּלֵם נֶאֱבָדִים וְנִמְחָים, חֶסֶד וְחִלְלָה; עַל-כֵּן עָשׂוּ זֹאת, וְתִשְׁלִימוּ בֵּינֵיכֶם, וְאֲזַ תִּרְאוּ אִיךָ שֶׁהַבְּרָכָה תְּהִיָּה מְצוּיָה בֵּינֵיכֶם, וְאֶבֶא וְאֶמָּא יִשְׂמְחוּ בְּשִׂמְחַתְכֶם, וְיִהְיוּ רַק שְׂמֵחוֹת בְּבֵיתְכֶם.

שְׁלוֹם בַּמְשִׁפָּחָה

קפז

ב.

צָרִיךְ שְׁתַּדְעוּ, אֶהוּבֵי, אַחֵי הַיְקָרִים! פִּי אֵין לָכֶם
עוֹד טוֹב כְּמוֹ הַשְּׁלוֹם, וּבְכַפְרֵטִיּוֹת שְׁלוֹם בַּמְשִׁפָּחָה, כִּי
כְּשֵׁי שְׁלוֹם בַּמְשִׁפָּחָה, וְהַבְנָה הַדְּדִית, וְכָל אֶחָד דָּן אֶת
חֲבֵרוֹ לְכַף זְכוּת, הֵן הָאָחִים — שְׁאֶחָד דָּן אֶת אָחִיו
לְכַף זְכוּת, וְהֵן בֵּין הַגִּיסִים, וְהֵן בֵּין הַגִּיסוֹת —
כְּשֵׁי אֶחָד דָּן אֶת זֵלְתוֹ לְכַף זְכוּת, וְתַמִּיד מְשַׁדְּדֵל רַק
לְחַפֵּשׂ אֶת הַטוֹב בַּמְשִׁפָּחָה, אֲזִי הִיא מְשִׁפָּחָה בְּרוּכָה,
וַיֵּשׁ שָׁמָּה רַק שְׂמֵחוֹת וּמְזֵל טוֹב, וְלֹהֲפוּךְ, חַס וְחִלְלָה,
תִּיכַף וּמִיד כְּשֵׁי קִנְאָה וְשִׁנְאָה בֵּין הָאָחִים, בֵּין
הָאָחִיוֹת, בֵּין הַגִּיסִים וּבֵין הַגִּיסוֹת, וְאֶחָד קוֹפֵץ עַל
הַשְּׁנִי, אוֹ, חַס וְחִלְלָה מְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל הַשְּׁנִי, עַל-
יְדֵי-זֶה הַוֹרְסִים אֶת כָּל הַמְשִׁפָּחָה, וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
אָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ל'): אֵין דְּבַר טוֹב וְאֵין שְׁלוֹם
יוֹצֵא מִתּוֹךְ מְרִיבָה, קִיֵּן לֹא נִגַע בְּאָחִיו, אֶלָּא מִתּוֹךְ
מְרִיבָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הָרַג אֶת אָחִיו, וְכֵן יַעֲקֹב גָּלָה רַק
עַל-יְדֵי שִׁנְאָת אָחִיו, וְכֵן מְדוֹר דוֹר רָאִינוּ אֵיךְ שִׁנְהָרְסוּ
מְשִׁפָּחוֹת שְׁלֵמוֹת רַק עַל-יְדֵי מַחְלָקַת אַחַת קִטְנָה,
שְׁגִיסָה אַחַת קִנְאָה בְּאִשְׁת אָחִיהָ, אוֹ אַח אֶחָד קִנְאָה
בְּאִשְׁת אָחִיו, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר מֵאֲחוֹרֵי הַגֵּב לְשׁוֹן הָרַע

ורכילות, והתחילו להתלוצץ זה מזה, עד שנסתבכו בקרע כל-כף עמק, שאחד כבר לא מדבר עם השני, ואחד כבר אינו רוצה להפיר את השני, וכל המשפחה נהרסת, וההורים — האב והאם משני הצדדים שבורים עד מאד — למה קרה להם במשפחה קרע כזה, והכאב הוא גדול, כשרואים משפחה הרוסה, ואין אחד מדבר עם השני; על-כן ראו, אחי ורעי היקרים, לעשות כל מיני מאמצים שבעולם לראות שיהיה שלום בבינכם, ותכף ומיד כשייש איזו מריבה או סכסוך דברים, יתאספו כל בני המשפחה ביחד, וידברו באפן פתוח, כדי לתקן המענות, ואסור לדחות את זה אפלו ליום אחד, כי המחלקת במשפחה הורסת את כל המשפחה, ומביאה את כל הצרות והיסורים והדכאונות במשפחה; אשרי מי ששם לב על זה, ושומר על כבוד המשפחה.

ג.

צריך שתדעו, אהובי, אחי היקרים! כשיש שלום במשפחה, אז יש ברכה והצלחה במשפחה, וכל אחד מצליח, ויש סימן טוב ומזל טוב לכל המשפחה,

וְלִהְיוֹת, חֵס וְחִלּוּלָהּ, תִּכְף וּמִיד כְּשֵׁי אֵיזָה רִיב
 וּמִחֲלָקֶת בְּמִשְׁפָּחָה, אָזִי כָּל הַבַּיִת נִחְרַב, כְּמֵאמֶר
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (דֶּרֶךְ אֶרֶץ זֵיטָא, פָּרָק ט'): בַּיִת שֵׁי בּוֹ
 מִחֲלָקֶת, סוּפוֹ לְהִחְרַב; וְדָבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ וְאֵלוֹ
 מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, שֶׁהַמְּרִיבָה בַּבַּיִת מִתְחַלֶּת בְּדָבָר קָטָן
 מְאֹד — שְׂאָחַד מְקַנָּא בְּשֵׁנֵי, אוֹ הַגִּיס מְקַנָּא בְּגִיס
 הַשֵּׁנִי, אוֹ שֵׁי אֵלוֹ פְּטוּטֵי דְּבָרִים בֵּין שְׁתֵּי הַגִּיסוֹת,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה מוֹשְׁכִים בְּתוֹךְ הָרִיב וּבְתוֹךְ פְּטוּטֵי
 הַדְּבָרִים אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה, עַד שֶׁכָּל הַבַּיִת נִחְרַב,
 רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וּבְאֵמֶת מִי שֵׁי לּוֹ רַק קֶצֶת דַּעַת וְשִׁכְלָה,
 הוּא צָרִיף לְהַבִּין, כִּי לֹא כְּדָאִי לְשַׁבֵּר וְלְהִחְרִיב מִשְׁפָּחָה
 כָּל-כֶּף נְהַדְרַת, כִּי עַד שֶׁהַהוֹרִים זָכוּ לְבָנוֹת מִשְׁפָּחָה
 כָּל-כֶּף גְּדוּלָהּ וּמְהַדְרַת, וְעַד שָׂרְאוּ אִיף שֶׁהִילָדִים
 הִתְחַתְּנוּ וּבָנוּ בַּיִת וּמִשְׁפָּחָה כָּל אֶחָד לְעֶצְמוֹ, וְעַכְשָׁו
 עַל-יְדֵי פְּטוּטֵי דְּבָרִים בְּטִלִּים וְרִיב שֶׁל מַה בְּכֶף,
 וּפְּוִחִים שֶׁל הֶבֶל, נִהְרָס כָּל הַבַּיִת, וְנִחְרַב לְגַמְרֵי;
 לְזֹאת, אַחֵי וְרַעֲי הַיְקָרִים, רְאוּ לְדוֹן אִישׁ אֶת רַעְהוּ לְכֶף
 זְכוּת, וְלַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי מְאֲמָצִים, שִׁיְהִיָּה שְׁלוֹם, וְאִף
 שְׂאֲנֵי יוֹדַע, שֶׁכָּל-כֶּף כּוֹאֵב לְכֶם, מַה שֶׁקָּרָה בְּבֵיתְכֶם,
 עִם כָּל זֹאת עֲלִיכֶם לַעֲשׂוֹת לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין,
 וְלִרְאוֹת שִׁיְהִיָּה רַק שְׁלוֹם בְּבֵיתְכֶם, וְאִז הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

הוא יאהב אתכם, ויהיו רק בְּרָכָה ומזל טוב יוצאים מביתכם, ולהפוך אם לא תשלימו, אזי כל הרעות ואי ההצלחות והמזלות הרעים יפלו על ראשכם, ורק תסבלו מזה, כי המחלות והמכאובים באים רק מחמת מריבות ואי שלום בבית; על-כן אשרי מי שממשיך שלום בביתו ושלום במשפחתו; אשרי לו!

ד.

צריך שתדעו, אהובי, אחי ורעי היקרים אשר אין לכם עוד בית יפה ומשפחה מפארת כמו המשפחה ששורה שלום, אהבה ואחדות בין כל אנשיה, כי אז יוצא שם טוב על כל המשפחה, וכלם חפצים להתאחד ולהתקרב אליה, כי כשבני אדם רואים משפחה שבניה או חזים עצמם באחדות אחת, ותמיד באים ביחד, ועושים שמחות, ואחד אוהב את השני, וגרים יחדו, כמו שצריכה להיות משפחה אחת גדולה, אין לה עוד נעם וזיו כמו זה; ועל-כן תנו את דעתכם אל הדבר הזה — להיות תמיד בשלום במשפחה, ואיש את רעהו יאמר חזק;

וְאֵל כָּל זֶה תִזְכּוּ דִיקָא אִם תִּקְיָמוּ אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת
 הַמְצוּוֹת בְּשִׁלְמוֹת, כִּי כְשֶׁאֲדָם לֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אֶת
 הַמְצוּוֹת כְּמוֹ שְׁצָרִיף, אִזּוֹ מִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ שְׁלוֹם,
 אֲהָבָה וְאַחֲדוּת גְּדוֹלָה, כִּי הַתּוֹרָה — דְּרִכְיָהּ דְּרִכֵּי נַעַם,
 וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב מְאֹד
 אֶת מִי שְׁלֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמִמְשִׁיף
 עָלָיו שְׁלוֹם, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים, רָבָה,
 פְּרָשָׁה ה'): אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: תָּנוּ דַעְתְּכֶם, שְׁלֹא
 תִשְׁנְאוּ זֶה אֶת זֶה, וְלֹא תִחַרְחְרוּ זֶה עִם זֶה, שְׁלֹא יֵאמְרוּ
 מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת לְפָנָי: תּוֹרָה שְׁנַתְתִּי לָהֶם, אֵינָם עוֹסְקִים
 בָּהּ, וְאֵיבָה וּמַחְלָקֵת וְתִחְרוּת בֵּינֵיהֶם; וְעַל-כֵּן, אֲחִי
 וְרַעֲי הַיְקָרִים! רְאוּ שְׁבִיתְכֶם יִתְנַהֵג עַל-פִּי הַתּוֹרָה וְעַל-
 פִּי קִיּוֹם הַמְצוּוֹת, וְזֶה יָבִיא לְשְׁלוֹם בְּמִשְׁפָּחָה, וְכֻלְכֶם
 תִּחְיוּ תָמִיד בְּאַהֲבָה, אֲחוּה וְרַעוּת, וְתָמִיד תַּעֲשׂוּ רַק
 שְׂמֵחוֹת, וְתִגְוְרוּ בְּיַחַד בְּאַהֲבָה מִיַּחְדָּת, וְזֶה יָבִיא לָכֶם
 הַצְּלָחָה גְּדוֹלָה בְּבֵיתְכֶם, וְתִהְיוּ דְגֻמָּא חַיָּה לְכָל
 הַשְּׂכָנִים; אֲשֶׁרֵי מִשְׁפָּחָה כְּזוֹ, שְׁבִנְיָהּ לֹמְדִים תּוֹרָה,
 וּמְקַיְמִים אֶת הַמְצוּוֹת, וְגָרִים בְּיַחַד בְּאַהֲבָה, אֲחוּה
 וְרַעוּת, וְכָל אֶחָד דָּן אֶת זֵלְתוֹ לְכַף זְכוּת, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: כִּדָּאֵי לִי לְהַשְׁרוּת שְׂכִינְתִּי
 בֵּינֵיהֶם.

ה.

צָרִיף שֶׁתִּדְעוּ, אֶהוּבִי, אַחֵי וְרַעֵי הַיְקָרִים, שְׂאִין לְכֶם עוֹד מְדָה טוֹבָה כְּמוֹ מֵדַת הָאֲהָבָה וְהַשְׁלוֹם בַּמְשָׁפָּחָה, כִּי כְּשֵׁיט אֲהָבָה אַחֻוּה וְרַעִיּוּת וְשְׁלוֹם בַּמְשָׁפָּחָה, אִז הַבְּרָכוֹת מְצוּיּוֹת בַּמְשָׁפָּחָה זוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִמָּה נְסִים וְנִפְלְאוֹת, מֵה שְׂאִין כֵּן, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּשֵׁיט מְרִיבוֹת בַּמְשָׁפָּחָה, אִזִּי כָּל הַצָּרוֹת נִדְבָקוֹת בָּהּ, וְהַכֹּל נִגְהָרֵס, וְהַמְזָל וְהַטְּבַע נִתְהַפְּכִים לְרָעָה, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שְׁבַת י'): שְׂמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלוֹם; וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבַעוּלָם לְהַמְשִׁיךְ אֶת שְׂמוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא הַשְׁלוֹם, בְּתוֹךְ הַמְשָׁפָּחָה, וְאַף שֵׁיט בֵּין אַנְשֵׁי הַמְשָׁפָּחָה אַנְשִׁים קְשׁוּיִים וְעִזֵּי פָּנִים, עִם כָּל זֹאת כִּבְר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּרָאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה נ"ד, סִימָן ג'): גְּדוּל הַשְׁלוֹם, וְשִׁנּוּאָה הַמַּחְלֶקֶת כִּי אֶצֶל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב שְׁלוֹם, וְהַצְדִּיקִים נִשְׁתַּבְּחוּ רַק בְּמֵדַת הַשְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּמִדְבַר רַבָּה, פְּרָשָׁה י"א, סִימָן י"ז): גְּדוּל הוּא הַשְׁלוֹם, שְׁלֵא בְּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדָה יָפָה מִן הַשְׁלוֹם, שֶׁנִּתְנָה לַצְדִּיקִים וּמִנְעָה מִן הָרָשָׁעִים; וְעַל-כֵּן בְּבֵית

צדיקים שם שורה השלום, ולכן הם מלמדים בנסיים
 ובנפלאות, והקדוש ברוך הוא עוזר להם, מה שאין בן
 אצל הרשעים אין שלום, ואז אין שום הצלחה, והכל
 הולך לטמיון, רחמנא לצלן; על-כן אהובי, אחי ורעי
 היקרים, ראו להשתדל, שיהיה רק שלום במשפחה,
 ותרגילו את עצמכם לדון את כל אחד מאנשי
 המשפחה לכף זכות, ותהיו רודפים אחר השלום,
 ותקבלו את פני כל אנשי המשפחה באהבה, אחוה
 ורעות, ובזה יתרבה השלום בבית, ועל-ידי-זה תתרבה
 הצלחה בבית, ויהיו רק שמחות בכל המשפחה.

ו.

צריך שתדעו, אחי ורעי היקרים, שבְּעוֹנוֹתֵינוּ
 הרבים אנו עדים בכל יום ויום להרס משפחות רבות,
 והכל רק מחמת עקשנות — לפעמים הבעל עקשן נגד
 אשתו, ולפעמים האשה עקשנית נגד בעלה, ואין אחד
 רוצה לוותר לשני, ועל-ידי-זה מתחילות המריבות,
 ומתערבים האחים, האחיות, הגיסים והגיסות, והכל
 מצד עקשנות, שאין אחד רוצה לוותר לשני, ובאמת
 בזה תלוייה כל האש של המחלקת והמריבות, אשר

שׁוֹרֶפֶת אֶת כָּל הַמְשָׁפָּחָה, וְאִם הִיא לִבְעַל אוֹ לְאִשָּׁה
 קִצַּת שָׂכָל, וְהָיוּ מִבְּטָלִים אֶת דַּעְתָּם, וְהָיוּ מוֹחֲלִים אֶחָד
 לַחֲבֵרוֹ, וּמִוֹרִידִים אֶת כְּבוֹדָם, אִזְ הִיא הַכֹּל מִתְרַפָּא,
 וְהִיא רַק שְׁלוֹם בַּמְשָׁפָּחָה, וְעֲלֵיכֶם לְדַעַת, אִם אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יְרוּשָׁלַיִם, סוּטָה, פָּרָק א', הַלָּכָה ד'): מָה
 אִם שֵׁם הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּכְתָּב בַּקְדָּשָׁה, אָמַר הַפְּתוּב שֶׁיִּמְחָה
 עַל הַמַּיִם בְּשֶׁבִיל לְהַטִּיל שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, עַל
 אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה צָרִיכִים הַבְּעַל אוֹ הָאִשָּׁה לְמַחַל עַל
 כְּבוֹדָם, וּלְהַשְׁפִּיל עַצְמָם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שְׁלוֹם, כִּי בְּזֶה
 שֶׁמִּחְזִיקִים בְּגָאוֹת, בְּזֶה לֹא פּוֹעֲלִים שׁוֹם דְּבָר, אֲדַרְבָּה,
 עַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף תִּהְרַס כָּל הַמְשָׁפָּחָה, כְּאִשְׁר
 רוֹאִים בְּחוּשׁ מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, שֶׁמֵּהוּכּוֹחִים הַקְּטָנִים,
 נַעֲשׂוֹת מְרִיבוֹת גְּדוּלוֹת, וּמֵהַמְרִיבוֹת הַגְּדוּלוֹת מְכַנְיָסִים
 מִכָּל הַצְּדָדִים אֶת כָּל הַמְשָׁפָּחָה, עַד שֶׁכָּל הַמְשָׁפָּחָה
 רוֹתַחַת, וְכֹלָם נִהְרָסִים, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְכְבוֹד הַמְשָׁפָּחָה
 יוֹרֵד עַד הַתְּהוֹם; עַל-כֵּן אַחֵי וְרַעֲי הַיְקָרִים! רְאוּ
 לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּתוֹךְ הַמְשָׁפָּחָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִחֻיב
 לְתַן יָד וְכַתֵּף לְזֶה שֶׁיִּהְיֶה שְׁלוֹם בַּמְשָׁפָּחָה, וְשֵׁלֵא יִהְיוּ
 שׁוֹם מְרִיבוֹת, וְאִז תִּצְלִיחוּ בַּחֲיֵיכֶם, וְיֵצֵא שֵׁם טוֹב
 לַמְשָׁפָּחָה, וְכֹלָם יִרְצוּ לְהִתְחַבֵּר עִם הַמְשָׁפָּחָה הַכְּבוֹדָה
 הַזֹּה.

ז.

צריך שתדעו, אהובי, אחי ורעי היקרים, כי אנו עדים למה שקורה בכל יום ויום, שמשפחות כבודות נהרסות על-ידי מריבות ומחלוקת, והן אמת שיש הרבה פעמים שהמחלוקת והמריבות צודקות, כגון – שאחד עשה איזו עוולה, או בזה את המשפחה על-ידי מעשיו המגנים, ואם-כן יש הצדק להחזיק במחלוקת, עם כל זאת אם תחשבו לרגע, אז תבינו שהשלום עוד יותר גדול מהכל, וזה עקר כבוד המשפחה – לא להחזיק במחלוקת, רק להמשיך בשלום, כי חכמינו הקדושים אמרו (ויקרא רבה, פרשה ט', סימן ט'): גדול השלום, שאפלו בשעת מלחמה אין פותחין אלא בשלום, ואם במלחמה אמרו חכמינו הקדושים, שכדאי לפתח בשלום, על אחת כמה וכמה בבית, כשיש הצדקה לעשות מחלוקת, כגון – שאחד בזה את המשפחה, עם כל זאת קדם שאתם יוצאים למלחמה – להרס את המשפחה הכבודה שלכם, עליכם להקדים בשלום, להשתדל לעשות שלום, לדון לכף זכות, ולמחל, כי סימן של בר ישראל הוא – כשיש לו לב טוב, והוא מוכן למחל, לא כן סימן של גוי ושל עובד פוכבים

ומזלות — כשהוא ממשיך את השנאה, והוא נוקם
 ונוטר פנחש, הלא מה יהיה לכם כשתמשיכו במחלקת,
 ויהיה לכם ריב במשפחה, הלא סוף כל סוף הכל
 יהרס; על-כן למה לכם להמשיך במחלקת?! יותר
 טוב לכם רק לחיות בשלום, ואף שאני יודע שמאד
 כואב לכם על מעשים של כמה יחידים מאנשי
 המשפחה, שגרמו לכם צער ומכאובים, אבל חכמינו
 הקדושים אמרו (מדרש תנחומא, פרשת שופטים): ראה
 כמה גדול כח השלום, שאפלו לשונאים, אמר הקדוש
 ברוך הוא לפתח להם לשלום, וסתם שונא הוא עובד
 כוכבים ומזלות, שהוא שונא את כל בר ישראל, ורוצה
 להרגו, עם כל זאת צוה הקדוש ברוך הוא לפתח
 בשלום, אולי יוכלו להתפשר עמו במדת השלום
 והאהבה, על אחת כמה וכמה במשפחה, שצריכים
 לעשות כל מיני פעולות שבעולם להשתדל שיהיה רק
 שלום, ועל-ידי-זה תבנה המשפחה בחזרה, ותהיה
 ברכה והצלחה שורה במשפחתכם; אשרי מי שמצית;
 ואז יזכה לרב טוב הצפון לו.

ח.

צריך שתדעו, אהובי, אחי ורעי היקרים! הרבה פעמים קורה שנעשה ריב בתוך המשפחה — בין ההורים לילדים ובין הילדים להורים, או הרבה פעמים נעשה ריב בין החתן לחותנו או בין פלה לחמותה, והריב כל-כף מחריף, עד שמושכים לתוכו את כל המשפחה, וכלם בוערים ורוצים להרס את כל המשפחה, ואף שפכי הריב והמחלוקת, הקנאה והשנאה, התחרות והכבוד, שיש ביניהם, כל אחד צודק בטענותיו לגבי זלתי, עם כל זאת אין זו תכלית להרס משפחה כבודה, כי זה עקר גדלות הבריות מכל הבריאה, שהם יכולים לעשות שלום ולמחל לזלתי, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (במדבר רבה, פרשה י"ב, סימן א'): לא ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, אלא על מנת שיהיה שלום בין הבריות, ורק בשביל זה ברא הקדוש ברוך הוא את כל הבריאה, שבני אדם המסתובבים בזה העולם יהיו בשלום אחד עם השני, ובפרטיות במשפחה, שעקר גדלת המשפחה והצלחתה הוא, כשמותרים ועושים שלום, ואף שהטענות צודקות בריב בין החתן לחותנו, בין הפלה לחמותה

ובין הגיסים או האחים, עם כל זאת זה עקר גדלות האיש הישראלי, שיכול למחל ולותר ולעשות כל מיני פעולות שבעולם, שיהיה רק שלום, ותמיד ישתדל למחל, ועל-ידי-זה ימשיך שלום במשפחה, וחכמינו הקדושים אמרו (מדרש תנחומא, פרשת יתרו): מה אבני המזבח, שלא רואות, ולא שומעות ולא מדברות, על שמטילות שלום, אמרה תורה — לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, על אחת כמה וכמה, שיאריכו ימיו ושנותיו; וכזה שתמחלו אחד לחברו, ותשבו ביחד, ותעשו שלום, על-ידי-זה שום שונא מבחוץ לא יוכל לכם, ושום ברזל לא יוכל להכניע אתכם, רק תאריכו ימים ושנים טובות, והמשפחה שלכם תעלה ותצמח כגן רטב תמיד; לזאת אהובי, אחי ורעי היקרים! אף שכבר יש קנאה ושנאה, תחרות וכבוד ביניכם, ראו להשתדל לעשות שלום בכל מחיר, ולבל תהרסו את משפחתכם, ואפלו שכואב לכם מאד מאד על מעשה הזלת, וכמעט שמתפוצץ הלב מרב צער וכעס — מה שהחתן עשה לחותנו, או מה שהכלה עשתה לחמותה, או מה שהחמות עשתה לכלתה, או מה שגיס אחד עשה לגיס אחר, או מה שנעשה בין שתי הגיסות, עם כל זאת זה

עקר הצלחת המשפחה — בפאחד מותר לשני, ומשתדל שיהיה רק שלום ואהבה ביניהם, ולמשפחה כזו לא יהיו שום נזקים והפסדים, רק יעלו מעלה מעלה, ויצליחו תמיד בדרכיהם; אשרי המשפחה המקימת את כל זאת!

ט.

צריך שתדעו, אהובי, אחי ורעי היקרים, אשר החיים בזה העולם מלאים נסיונות קשים ומרים, ואין לך משפחה שלא תעבר בה איזו בעיה או צרה, או ריב או מחלוקת — הן מההורים, הן מהילדים, הן מהאחים, הן מהאחיות, הן מהגיסים, הן מהגיסות והן משאר אנשי המשפחה, כי יש בני אדם, אשר טבעם הוא קשוח ורע מאד, והם עושים את המריבות, ומבזים את המשפחה, אף עקר החכמה בזה העולם — איך למנע מחלוקת ומריבות, ואף שזה קשה מאד מאד, כי כבר אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי, ברכות, פרק ט', הלכה א'): כשם שאין פרוצופיהם דומין זה לזה, כך אין דעתן דומה זו לזו; כי בהכרח הוא שאחד יהיה שונה מחברו: זה כעסן וקפדון, וזה סבלן ומישב, זה

פזיז ומהיר, וזה עצלן ועצוב וכו', ועל-כן עלולות להיות במשפחה הרבה מריבות, אבל מי שיש לו קצת שכל ודעת, יודע שעקר החכמה בזה העולם — הוא להשתדל לחפש רק אחר השלום, ולמחל זה לזה, פי אמרו חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו, רבה, פרק כ"ו): כן אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, מה אני מבקש מכם? אלא שתהיו אוהבים זה את זה, ומכבדים זה את זה; ודבר זה ביותר סובב במשפחה, פי בזה שמכבדים זה את זה, ומוחלין זה לזה, ואוהבים זה את זה, על-ידי-זה בונים את המשפחה, ומשנים את כל הדעות הנפרדות, ומביאים אותם אל אחדות גמורה, ואז המשפחה מברכת, ואף שזה הדבר הקשה ביותר, פי הלא יש בין אנשי המשפחה אנשים קשוחים ורעים, עם כל זאת על-ידי תקף האהבה והשלום, יכולים לשבר את רע לבם, ולהפך הכל לטובה; על-כן, אחי ורעי היקרים! ראו לעשות כל מיני פעולות שבעולם, שיהיה רק שלום שרוי במשפחתכם, ואז תצליחו בחייכם, ויצא שם טוב למשפחתכם.

י.

צָרִיף שֶׁתְּדַעוּ, אֶהוּבִי, אַחֵי וְרַעֵי הַיְקָרִים, כִּי
הַמְרִיבוֹת וְהַמְחַלְקֹת בְּמִשְׁפָּחָה, זֶה דְּבַר מְצוּי מְאֹד
מְאֹד, וּבִפְרָטִיּוֹת בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלּוּ, אֲשֶׁר נִתְפָּזְרוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּכָל קְצוּי תֵּבֵל, וְרוֹאִים אֶת מַעֲשֵׂי הַגּוֹיִים,
וְלוֹמְדִים מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָסֶת קִנְיָה וְשִׁנְיָה
גַּם בְּתוֹךְ הַמִּשְׁפָּחָה, כִּי לּוֹמְדִים מִדְּרָכֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם
וּמִהִנְהַגוּתֵיהֶם, וְזֶה גּוֹרֵם הָרַס בְּמִשְׁפָּחָה; עַל-כֵּן
צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבָעוֹלָם לְהִרְבּוֹת
שְׁלוֹם בְּמִשְׁפָּחָה, וְאֶפְלוּ שֵׁישׁ הִרְבָּה פְעָמִים, שֶׁאֶחָד
נִתְרַחַק מִמַּעֲשֵׂי הַמִּשְׁפָּחָה, וְגַרֵם בְּזִיווֹן לְמִשְׁפָּחָה, וַיֵּצֵא
בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים לְתִרְבוֹת רָעָה, וְזֶה כּוֹאֵב לְכָל
הַמִּשְׁפָּחָה, עִם כָּל זֹאת צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת
שְׁבָעוֹלָם לְהִיּוֹת אִתּוֹ בְּשְׁלוֹם, וְלֹא לְהִרְחִיקוֹ, אֲלֵא
אֲדַרְבֵּה לְהִרְאוֹת לוֹ יוֹתֵר אֶהְבָּה, וּלְקַרְבוֹ בִּיְתֵר שְׁלוֹם,
כִּי אֶהְבֵּה דוּחֻקֹת אֶת הַבָּשָׂר (כִּבְּא מְצִיעָא פ"ד). וְעַל-יְדֵי
אֶהְבָּה יְכוּלִים לְמַשֵּׁךְ אֶת כָּלֶם חֲזָרָה אֵלָיו יִתְבַּרַךְ,
כְּמֵאֵמֶר חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת, פָּרָק א'): אוֹהֵב שְׁלוֹם
וְרוֹדֵף שְׁלוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקַרְבֵּן לְתוֹרָה; עַל-
יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְהִיּוֹת אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף

אחר השלום, ואוהב את הבריות, על-ידי-זה הוא
מְקַרְבֵּן לַתּוֹרָה, וּבִפְרָטִיּוֹת בֵּין אֲנָשֵׁי הַמִּשְׁפָּחָה,
בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלוּ, שֶׁהַכְּפִירוֹת וְהַאֲפִיקוֹרְסוֹת כָּל-כָּף
מִתְפַּשְׁטִים בְּעוֹלָם, וְעוֹקְרִים אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
מֵהִיֶּדְוֹת וּמְקִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, וְאַלְפֵי אֲלָפִים וּרְבֵי
רַבּוֹת וְכוּ' וְכוּ' בְּנֵי הַנְּעוּרִים נִעְתָּקִים מִדְּרָכֵי
אֲבוֹתֵיהֶם, וְהֵלֵב כּוֹאֵב מְאֹד, וְנַעֲשִׂית מֵהַפְּכָה בְּמִשְׁפָּחָה
מְרַב צַעַר וּכְאֵב, אֵין לָךְ עוֹד דֶּרֶךְ לְרַפָּא אֶת הַמִּשְׁפָּחָה
כְּמוֹ מֵדַת הָאֱהָבָה וְהַשְׁלוֹם דִּיקָא — אִם תִּמְשִׁיכוּ
לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ הָאֱהָבָה וְהַשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה תּוּכְלוּ
לְהַחְזִיר אֶת כְּבוֹד הַמִּשְׁפָּחָה, וּלְרַפָּא אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה
וְתַחֲזֹר וְתִבְנֶה מִשְׁפַּחְתְּכֶם, וְתִצְלִיחוּ בְּמִשְׁפָּחָה, שְׁתִּהְיֶה
מִשְׁפַּחְתְּכֶם מִשְׁפָּחָה שְׁלָמָה; אֲשֶׁרֵי הַמְצִית לְכָל זֶה,
וְאֲשֶׁרֵי הַמְרַגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לִילֶךְ בְּדֶרֶךְ זֶה, וְאִזּוּ יִבְנֶה אֶת
מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּטוֹב וּבְנִעִימִים, וַיִּבְלוּ אֶת יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם
בְּשִׂמְחוֹת; אֲשֶׁרֵי לוֹ!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!